

ДИДАКТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ ПОЧАТКОВОЇ ЗАГАЛЬНОЇ ОСВІТИ

А. Д. Цимбалару, докт. пед. наук

Як свідчить 25-річний досвід реформування системи початкової освіти в Україні, ефективність цього процесу визначається не кількістю циклів модернізації за певний період часу, а підготовкою якісних прогнозів її розвитку із чітким алгоритмом їх реалізації. Прогнозування розвитку початкової загальної освіти ґрунтується на низці психолого-педагогічних засад, у тому числі дидактичних, а саме:

- наукові підходи - особистісний, діяльнісний, середовищний, культурологічний, аксіологічний, системний і синергетичний, які мають реалізовуватись у взаємозв'язку;

- принципи гуманізації, розвитку, різноманіття, надмірності, єдності, які найповніше відображають результат конкретизації наукових підходів;

- джерела педагогічного прогнозування розвитку початкової загальної освіти - фактори цілеспрямованих змін у початковій освіті, стан освітньої практики.

Необхідність інтеграції провідних наукових підходів зумовлена інтерпарадигмальною педагогічною реальністю, де особистісний, діяльнісний, середовищний є внутрішніми і слугують структуруванню, композиціонуванню прогнозів розвитку початкової освіти; культурологічний, аксіологічний, системний і синергетичний є зовнішніми, що визначають усі процеси прогнозування розвитку цього багатокomпонентного складного об'єкта. Визначені принципи найповніше відображають результат конкретизації наукових підходів.

Узагальнення результатів вивчення факторів цілеспрямованих змін та аналізу стану освітньої практики дало можливість визначити прогнозовані потреби розвитку початкової освіти. Так, резонансний розвиток освітнього середовища школи I ступеня і молодших школярів на засадах полісуб'єктності розглядається як головна мета. Вона зумовлює індивідуально-ситуативну позицію учня та індивідуально затребуваний вид його навчальної взаємодії з творчо спрямованим освітнім середовищем. Виходячи з цього, аналіз ефективності досягнення мети мають забезпечувати критерії, які не лише дадуть можливість оцінювати особистісний розвиток учнів й інноваційний розвиток шкільного середовища (як прогресивні зміни), а й встановлювати ступінь їх взаємної обумовленості, когерентності (детермінації). Проектування освітнього простору учнів у школі постає ресурсом реалізації особистісного підходу через суб'єкт-суб'єктну взаємодію (її суб'єктивацію) і забезпечує цілісність педагогічних впливів у контексті неперервності навчання і полісуб'єктності освітнього середовища, впливає на результативність навчання.

Отже цільовим прогнозним орієнтиром розвитку початкової освіти в сучасних умовах (варіативність, динамічність тощо) є резонансний розвиток шкільного освітнього середовища й учнів.